

2021. gada tautas un mājokļu skaitīšanas norise

Publicēts: 22.01.2021.

2021. gadā Latvijā pirmo reizi tautas un mājokļu skaitīšana notiks, izmantojot tikai administratīvos datus, tādējādi Latvija sekos attīstīto Ziemeļvalstu grupas piemēram.

Ministru kabineta 2015. gada 2. jūnija rīkojumā Nr. 280 "Par Pasākumu plānu 2021. gada tautas skaitīšanas sagatavošanai un organizēšanai" noteikts, ka 2021. gada tautas skaitīšana jāveic, visu nepieciešamo informāciju iegūstot no administratīvajiem reģistriem un citām datubāzēm, atsakoties no iedzīvotāju aptaujas internetā vai viņu dzīvesvietās.

Turpmāk iedzīvotāji tautas skaitīšanās vairs netiks aptaujāti klātienē, bet visirādītāji tiks sagatavoti, izmantojot administratīvos datus, tādējādi būtiski mazinot arī nepieciešamos finanšu un cilvēku resursus.

2020. gada epidemioloģiskā situācija un valstī izsludinātā ārkārtējā situācija, kad pilnībā tika apstādināts intervētāju darbs, pierādīja, ka lēmums organizēt tautas un mājokļu skaitīšanu, izmantojot tikai administratīvos datus, ir bijis pareizs.

Tautas skaitīšanas kritiskais moments

Informācija par iedzīvotājiem un mājokļiem saskaņā ar tautas skaitīšanas programmu sagatavota atbilstoši situācijai 2021. gada 1. janvārī.

- Iedzīvotāju skaits un to raksturojošie rādītāji (tai skaitā migrācijas rādītāji) tiks publicēti 2021. gada 28. maijā.
- Ģimenes un mājsaimniecības raksturojošie rādītāji – 2021. gada 30. jūlijs.
- Mājokļu raksturojošie rādītāji – 2021. gada 24. novembrī.
- Iedzīvotāju augstāko iegūto izglītības līmeni un ekonomisko aktivitāti raksturojošie rādītāji – 2022. gada 15. jūnijā.

Lai veiktu starptautiski salīdzināmu (gan metodoloģijas, gan kvalitātes ziņā) tautas un mājokļu skaitīšanu, ir jānodrošina pamatprasību ievērošana, kas noteiktas Eiropas statistiķu konferences ieteikumi 2020. gada tautas un mājokļu skaitīšanai:

- 1 *Datiem jābūt nodrošinātiem individuālā līmenī* (gan personu, gan mājokļu) – izmantojot dažādus administratīvos datus un vienotus identifikatorus (personas kodu un adreses kodu), CSP tiek veidotas personu un mājokļu datnes individuālā līmenī ar piekārtotiem noteiktiem rādītājiem;
- 2 *Dati jā sagatavo uz noteiktu atskaites momentu* – datu apkopošana no administratīvajiem datu avotiem CSP tiek veikta par situāciju noteiktā brīdī – 01.01.2021. Papildus informācija administratīvajos datos tiek regulāri atjaunota;
- 3 *Datiem jā aptver visi valsts pastāvīgie iedzīvotāji un dzīvojamie mājokļi* – pamatā tiek izmantoti Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Iedzīvotāju reģistrā un Valsts zemes dienesta Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrētie dati. Papildus tiek lietota CSP izstrādātā [metode](#) valsts pastāvīgo iedzīvotāju novērtēšanai;
- 4 *Jābūt iespējai sagatavot datus sīkā teritoriālā dalījumā* ko CSP ļauj nodrošināt adrešu koordināšu piekārtošana mājokļiem un tajos reģistrētajām personām;
- 5 *Datu sagatavošanai jānotiek ar noteiktu periodiskumu* – administratīvo datu pieejamība un to nepārtraukta atjaunošana ļauj datus sagatavot uz noteiktu momentu un pat biežāk nekā tradicionālu tautas un mājokļu skaitīšanu gadījumā. Eiropas Komisija gatavo jaunu regulas projektu, kurā paredzēts, ka pēc 2021. gada daļa no tautas skaitīšanas programmā iekļautajiem rādītājiem būs jā sagatavo katru gadu nevis reizi desmit gados, tātad pēc būtības tautas skaitīšana būtu jāveic katru gadu. Tas nozīmē, ka paveiktais, gatavojot 2021. gada tautas skaitīšanu, nodrošinās datu lietotājiem iespēju ik gadu iegūt detalizētu informāciju par valsts iedzīvotājiem. CSP plāno bez demogrāfiskajiem datiem, kas jau tiek publicēti ik gadu, turpināt gatavot arī ikgadējus datus par dažādiem tautas skaitīšanas rādītājiem (piemēram, iedzīvotāju izglītības līmenis, ekonomiskā aktivitāte u.c.)

2021. gada tautas un mājokļu skaitīšanā vairs netiks izmantotas iedzīvotāju intervijas klātienē, visu informāciju iegūstot no administratīvajiem datu avotiem. Latvijā ir daudz kvalitatīvu, regulāri atjaunotu reģistru un datubāzu ar plašu pārklājumu, piemēram, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, Valsts ieņēmumu dienesta, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras un citas valsts informācijas sistēmas, kā arī citi reģistri un datubāzes, kur pieejama informācija gan par valsts iedzīvotājiem, gan arī par viņu mājokļiem un tiek izmantots vienots personu identifikators (personas kods), kas ļauj datus savietot, nodrošinot pilnīgāku datu pārklājumu. Šī informācija tiks izmantota tautas un mājokļu skaitīšanas datu sagatavošanā.

Lai sagatavotos nākamajai tautas skaitīšanai, kas balstīta uz administratīvajiem datiem, jau 2012. gadā tika uzsākts darbs pie iespējamo datu avotu apzināšanas, datu apkopošanas, to kvalitātes izvērtēšanas, rādītāju sagatavošanas un metodoloģijas izstrādes (sk. sadaļu "Rādītāji"). Tas ļāvis iestādēm, kuru pārziņā atrodas reģistri, uzlabot to kvalitāti, novērst kļūdas un neprecizitātes. Šī sadarbība starp iestādēm veicina reģistru, datubāzu kvalitātes uzlabošanu, padarot šo datu izmantošanu sabiedrībai efektīvāku.

Lai nodrošinātu drošu datu uzglabāšanu un savietošanu, rādītāju sagatavošanu gan tautas skaitīšanai, gan sociālās statistikas apsekojumiem, CSP ir izveidota Sociālās statistikas datu noliktava.

Šobrīd tautas skaitīšanas datubāzē iekļauti dati no 34 dažādiem reģistriem un datubāzēm, apkopota pašvaldību informācija par nojauktām un dzīvošanai nepiemērotām dzīvojamām ēkām, kā arī informācija no pašvaldību uzņēmumiem par centralizētās siltumapgādes, centralizētās ūdensapgādes/kanalizācijas nodrošināšanu (dati no vairāk nekā 77 uzņēmumiem, t.sk. AS "Rīgas siltums", SIA "Rīgas ūdens").

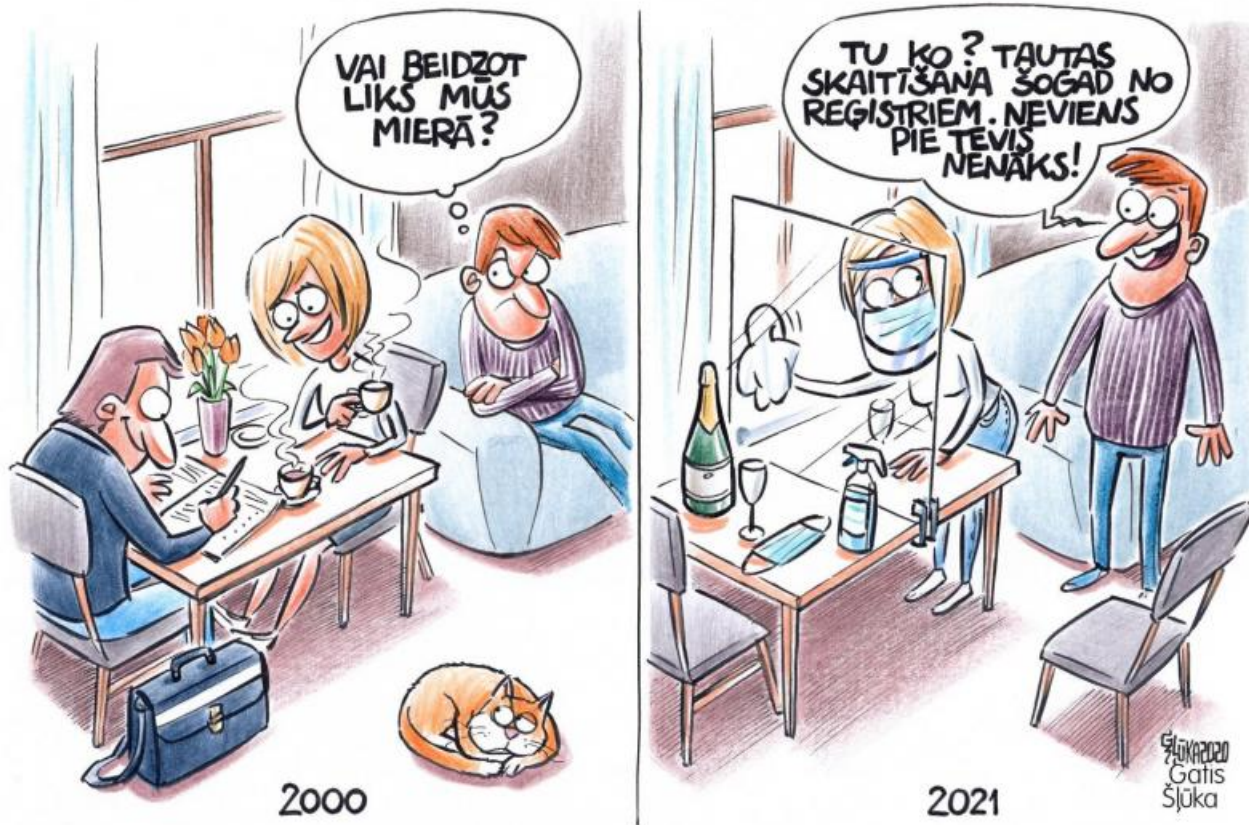

[Tabula ar tautas skaitīšanā izmantotajiem administratīvajiem datiem](#)

[Tautas un mājokļu skaitīšanas programma](#)

- Samazināta klātienē – kā parādīja Covid-19 dēļ izsludinātā ārkārtējā situācija, datu apkopošanā būtiski ir mazināt cilvēcisko un klātienē faktoru. Latvijā ārkārtējā situācija netraucē tautas un mājokļu skaitīšanas datu laicīgi sagatavošanai atbilstoši nacionālajos un starptautiskajos tiesību aktos noteiktajam, savukārt epidemioloģiskās situācijas dēļ samazināta klātienē ir problēma tajās valstīs, kur vēl notiks tradicionāla tautas un mājokļu skaitīšana ar intervijām klātienē.
- Samazināta respondentu noslodze – datus izmantos ne tikai tautas un mājokļu skaitīšanas vajadzībām, bet arī regulārajos statistiskajos izlases veida apsekojumos, tādējādi samazinot respondentu noslodzi.
- Dati pieejami ātrāk – iedzīvotāju skaits un to raksturojošie rādītāji tiks publicēti jau 2021. gada 2. ceturksnī, ģimenes un māsainiecības raksturojošie rādītāji – 2021. gada 3. ceturksnī, mājokļu rādītāji – 2021. gada 4. ceturksnī, bet iedzīvotāju augstāko iegūto izglītības līmeni un ekonomisko aktivitāti raksturojošie rādītāji tiks publicēti 2022. gada 2. ceturksnī.
- Trīsreiz lētāk – 2021. gadā tradicionālā tautas skaitīšana izmaksātu 10 milj. eiro, savukārt, izmantojot tikai administratīvo datu avotus, tā izmaksās ap 2,9 milj. eiro.
- Precīzāki, klasifikācijai atbilstošāki dati (piemēram, profesija, nozare) – administratīvajos datos uzņēmums precīzāk norāda darbinieka profesiju, darbības nozari, izmantojot klasifikācijas, bet apsekojumos iedzīvotāji atbild subjektīvi, izmantojot sarunvalodā lietotos terminus.

Uz administratīvajiem datiem balstītas tautas skaitīšanas negatīvie aspekti

- Trūkst informācijas, kas nav reģistros – nebūs iespējams sagatavot rādītājus, par kuriem nav administratīvo datu, piemēram, dzimtā valoda, mājās lietotā valoda. Tomēr šādus datus var iegūt, pievienojot valstiski svarīgus jautājumus citiem mājsaimniecību apsekojumiem (piemēram, 2017. gada Ārējās migrācijas apsekojumā tika iekļauts jautājums par dzimto valodu, mājās lietoto valodu, kuri tiks iekļauti arī 2022. gada pieaugušo izglītības apsekojumā).
- Pilnībā neaptverta informācija – lai gan papildu administratīvajiem datiem tiks izmantotas arī matemātiskās metodes datu precizēšanai, nav iespējams pilnībā precīzi aptvert neoficiālo nodarbinātību, kā arī iedzīvotāju patieso dzīvesvietu valstī (izmantota reģistrētā).

Datu aizsardzība

CSP veiktie datu aizsardzības pasākumi plašāk aprakstīti sadaļā ['Informācijas drošība un datu aizsardzība'](#).

<https://www.csp.gov.lv/lv/2021-gada-tautas-un-majoklu-skaitisanas-norise>